

PETINŠTIRIDESETLETNICA KOVINARSTVA V ŽELEZNIKIH*

Kovinarji v Železnikih letos praznujemo 45. obletnico ustanovitve. 27. aprila 1946 je bila na pobudo že pokojnega Nika Žumra ustanovljena proizvodna zadruga kovinarjev z imenom NIKO, ki je nastala kot rezultat človeškega boja za obstoj, za prihodnost svojega kraja in življenja v njem. Mesto Železniki je namreč pričakalo svobodo močno porušeno, gospodarsko povsem osiromašeno in z veliko nezaposlenostjo. In prav to je vodilo napredno misleče ljudi, da so iskali možnosti za obnovo stare kovinarske dejavnosti. Proizvodna zadruga kovinarjev je postala nosilka razvoja kraja. Njen izhodiščni kapital je bilo premoženje Nika Žumra, ki ga je ta prenesel v lastništvo zadruge. Poleg tega je prevzel zadolžnico za prvo bančno posojilo. S tem si je močno pridobil zaupanje in ugled pri delavcih. Delavci so mu sledili z udarniškim delom in denarnimi prispevki in s tem bogatili združno lastnino. Ta zadruga kovinarjev je temelj bodoči industriji, ki je nezadržno rasla po obsegu in kakovosti. Iz teh skromnih, a smelih začetkov v letu 1946 so nastale vse kovinsko-predelovalne industrije v Železnikih:

- I S K R A – tovarna elektromotorjev in gospodinjstskih aparatov,
- N I K O – tovarna pisarniških izdelkov in
- T E H T N I C A – tovarna laboratorijske opreme.

Vse tri naslednice proizvodne zadruge kovinarjev dostojno nadaljujejo njeno pot, utirajo pot napredku in se uspešno postavljajo ob bok razvitemu svetu. To so delovne organizacije, ki so vse bolj zazrte v prihajajočo združeno Evropo, in so ter bodo tudi v bodoče pomemben dejavnik razvoja ne samo Železnikov in Selške doline, temveč tudi mnogo širšega prostora.

Danes vse tri delovne organizacije skupaj zaposlujejo približno 1950 ljudi, večinoma v Železnikih – razen Iskre, ki ima svoj proizvodni obrat še v Škofiji Loki in razvojni center v Ljubljani. Iskra kot največja zaposluje približno 1500, Tehnica 116 in NIKO

360 ljudi. Proizvodni program se je vsa ta leta od ustanovitve dalje v posameznih tovarnah dopolnjeval in spreminjal, vsaka pa je ohranila svoj temeljni izdelek in ga pelje skozi vso to dolgo zgodovino.

Dosežki poslovanja v letu 1990 kažejo, da je Iskra ustvarila bruto produkt v znesku 920 milijonov din. Od tega je bilo na zahtevna tuja tržišča prodanih kar 45 % izdelkov ali za 32 milijonov dolarjev. Plan za leto 1991 predvideva bruto proizvod v vrednosti 1220 milijonov din, izvoz 46 % ali za 35 milijonov dolarjev.

NIKO je v letu 1990 ustvaril bruto produkt v vrednosti 131,2 milijona din, od tega za prodajo na zahtevna tuja tržišča 46 % ali za 5,111.317 dolarjev. Plan za leto 1991 predvideva bruto proizvod v vrednosti 210,6 milijona din, za izvoz 53 % za 6,5 milijona dolarjev.

Tehnica je ustvarila bruto produkt v vrednosti 51,7 milijona din, od tega je 10 % proizvodnje izvozila. Za leto 1991 načrtuje bruto proizvod v vrednosti 71,8 milijona din in prav tako 10 % za izvoz.

Vse to dokazuje, kar smo poudarili že v začetku. Kljub neugodnim gospodarskim razmeram in izvoznikom nenaklonjeni tečajni politiki je usmeritev v izvoz, ki je po našem mnenju za prihodnost edino smiselna, še vedno prinesla pozitivne dosežke poslovanja.

V sklopu praznovanja 45. obletnice kovinarstva v Železnikih smo v tovarni NIKO pripravili tudi otvoritev nove proizvodne hale galvanike in novih poslovnih prostorov. Radi bi v kratkem predstavili to novo pridobitev za NIKO. Kot smo že omenili, je NIKO Železniki ena od tovarn, ki se je v svojem 45-letnem delovanju s svojimi proizvodi, zlasti z mehanizmom za registratorje, močno usmerila na zahtevna svetovna tržišča. Delež izvoza v bruto produktu iz leta v leto narašča in je znašal v letu 1990 že 46 %, plan za leto 1991 pa predvideva povečanje na 53 %. V letu 1990 smo od skupno izdelane količine mehanizmov v višini 18,5 milijona kosov, kar 15,1 milijona

kosov izvozili, to je več kot 80 %. Za leto 1991 načrtujemo dodatno povečanje proizvodnje in s tem tudi prodaje na svetovna tržišča. Količinsko naj bi v letu 1991 izdelali preko 20 milijonov kosov mehanizmov. Glede na močno usmeritev v izvoz pa je izjemno pomembno ne samo to, da smo konkurenčni s cenami, pač pa tudi, da zagotavljamo kakovost. Prav pri kakovosti pa je poleg obvladovanja tehnologije v našem primeru močno poudarjen tudi videz izdelka, to je nikljanje. Z obstoječo galvansko linijo, ki ima mnogo manjšo zmogljivost in slabše varovanje okolja, nismo zmogli zagotavljati kakovosti in močne usmeritve v izvoz. Zato smo se v letu 1989 odločili posodobiti oddelek galvanike. Ker tega ni bilo mogoče izvesti v obstoječem prostoru, smo šli v gradnjo novega objekta – prizidka, v katerem bo celotna nova linija galvanizira-

din oziroma 5,232.740 DEM. Gradbeni objekti predstavljajo 5,9 %, oprema 82,2 %, preostalih 11,9 % pa obratna sredstva in drugi stroški.

V strukturi opreme odpade 76,6 % na uvoženo opremo in le 23,4 % na domačo. Približno 30 % opreme je namenjene varovanju okolja – to je čistilna naprava z vso pripadajočo opremo.

Z novo galvansko linijo smo odpravili ozko grlo v proizvodnji in izboljšali kakovost, s čimer se nam odpirajo možnosti za dodatno povečevanje proizvodnje na tem področju. Prav tako smo naredili velik korak tudi v smeri varovanja okolja, saj smo bistveno posodobili »čistilno«, ki nam omogoča, da bo varovanje okolja res zanesljivo.

Veseli nas, da prav ob 45. obletnici ustanovitve lahko predamo v uporabo nov objekt,

Viri financiranja so bili:

– lastna sredstva in sredstva sovlagateljev	16,4 % oziroma	6,019.511 din
– sredstva za razvoj Republike Slovenije	11,9 % oziroma	4,359.000 din
– kredit LB Kranj	23,8 % oziroma	8,728.200 din
– kredit izvajalca	3,3 % oziroma	1,199.300 din
– tuji krediti	44,6 % oziroma	16,323.174 din
Skupaj	100 % oziroma	36.629.174 din

nja, v kletnih prostorih pa čistilne naprave. Naša proizvodnja – t. j. galvaniziranje, je neprijazna za okolje, zato moramo zelo skrbeti za njegovo varovanje. To pa lahko zagotovimo le z dobrimi čistilnimi napravami.

Celotna predračunska vrednost investicije je znašala po cenah iz maja 1990 36,629.185

ki nam bo omogočal boljše jutrišnje življenje in s tem zagotavljal varnost delavcev.

Enako velja tudi za drugi dve tovarni, saj se stalno razvijata in dopolnjujeta ter zagotavljata socialno varnost svojim delavcem.

Tina Nastran

* Govor ob otvoritvi nove galvanike v »NI-KO« Železniki.